

Bruxelles, 20. travnja 2023.
(OR. en, pl)

Međuinstitucijski predmet:
2021/0211/A(COD)

8359/23
ADD 1

CODEC 624
CLIMA 200
ENV 383
ENER 192
TRANS 148
COMPET 339
ECOFIN 350

NAPOMENA O TOČKI „A”

Od: Glavno tajništvo Vijeća

Za: Vijeće

Predmet: Nacrt DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o izmjeni Direktive 2003/87/EZ o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Unije i Odluke (EU) 2015/1814 o uspostavi i funkcioniranju rezerve za stabilnost tržišta za sustav trgovanja emisijama stakleničkih plinova Unije (**prvo čitanje**)
– donošenje zakonodavnog akta
= izjave

Izjava Litve

Litva potvrđuje konačni kompromisni tekst o izmjeni Direktive o sustavu EU-a za trgovanje emisijama (ETS).

Litva se slaže da su potrebne veće ambicije u pogledu ublažavanja emisija stakleničkih plinova kako bi se postigao dugoročni cilj klimatske neutralnosti. Ojačani sustav EU-a za trgovanje emisijama, proširen na nove sektore, učinkovit je alat za smanjenje emisija stakleničkih plinova. Proširenje sustava EU-a za trgovanje emisijama na sektor prometa i zgrada te druge sektore instrument je kojim bi se trebao osigurati usklađen pristup na razini EU-a za smanjenje emisija stakleničkih plinova izvan ETS-a, posebno u prometnom sektoru. Međutim, to će uzrokovati i dodatne socioekonomske izazove, pri čemu će najteže posljedice snositi države članice s nižim BDP-om i najvišim stopama energetske siromaštva.

U tom pogledu Litva pozdravlja uspostavu Socijalnog fonda za klimatsku politiku kao alata za ublažavanje štetnih socijalnih učinaka predloženog sustava EU-a za trgovanje emisijama za zgrade i cestovni promet (ETS BRT) na ranjiva kućanstva, mikropoduzeća i korisnike usluga prijevoza s pomoću mjera i ulaganja te privremene izravne potpore dohotku. Ključno je osigurati da države članice s nižim BDP-om koje se suočavaju s najvećim energetske siromaštvom barem dobiju povrat troškova nastalih u okviru ETS BRT-a s pomoću dražbovnih prava i Socijalnog fonda za klimatsku politiku.

Litva izražava žaljenje zbog toga što će veličina uspostavljenog Socijalnog fonda za klimatsku politiku biti fiksna, bez mogućnosti njegova dinamičnog povećanja u skladu s povećanjem cijene emisijskih jedinica (posebno iznad 55 EUR) kako bi se na odgovarajući način reagiralo na promjene u troškovima koje snose potrošači.

Također žali zbog toga što mehanizam regulacije cijena uspostavljen za emisijske jedinice možda neće učinkovito osigurati predvidljivost cijene ugljika tijekom duljeg razdoblja jer je utvrđen samo za 2028. i 2029. (članak 30.h izmijenjene Direktive 2003/87/EZ).

Izjava Mađarske

Mađarska podupire prelazak na klimatsku neutralnost i donošenje učinkovitih mjera ublažavanja i snažno se za to zalaže. Slažemo se sa stajalištem da Europska unija treba ostati ambiciozna, ali trebamo djelovati odgovorno. Istodobno moramo osigurati da se energija pruža po cijeni koja je pristupačna kućanstvima i poduzećima kako bi se zadržala javna potpora pravednoj i socijalno uključivoj zelenoj tranziciji.

Brine nas da će ETS BRT prekomjerno opteretiti europska kućanstva i narušiti konkurentnost naših gospodarstava, posebno u državama članicama s nižim dohotkom, od kojih je većina izložena učincima trenutačnih kriza, a pritom te mjere neće znatno doprinijeti naporima EU-a za smanjenje emisija.

U vrijeme globalne energetske krize, ruske invazije na Ukrajinu, rastuće inflacije i nesigurnosti diljem Europe smatramo da sada nije pravi trenutak za donošenje mjera koje će dodatno pogoršati život u najranjivijim kućanstvima, potencijalno povećati energetske siromaštvo i ugroziti poslovno povjerenje i potporu djelovanju u području klime. Stoga Mađarska ne može prihvatiti odluku kojom će se građane prisiliti da plate više zbog uvođenja jedinstvene cijene ugljika na razini EU-a.

Izjava Poljske

Poljska smatra da sustav EU-a za trgovanje emisijama zahtijeva temeljitu reformu, ali znatan dio izmjena uvedenih Direktivom ne ide u pravom smjeru ili je nedostatan. Predloženim promjenama pogoršavaju se strukturni problemi sustava trgovanja emisijama na razini EU-a bez pružanja nužnih rješenja.

Posebno treba istaknuti dvije točke. Prvo, potreban je učinkovit i vjerodostojan mehanizam regulacije cijena emisijskih jedinica. Predložena rješenja nedostatna su i negativno utječu na cijene energije u EU-u i konkurentnost europske industrije. U Poljskoj trošak emisijskih jedinica može iznositi do 40 % cijene električne energije i 55 % troška centraliziranog grijanja. Ta je situacija neprihvatljiva i neodrživa. Riječ je o golemom financijskom opterećenju za kućanstva i prepreci za poduzeća u pogledu moderniziranja i provedbe ekološki prihvatljivih ulaganja jer se sredstva planirana u tu svrhu dodjeljuju za kupnju emisijskih jedinica. Stoga, u svojem sadašnjem obliku, sustav EU-a za trgovanje emisijama zapravo usporava energetske tranzicije. Tijekom pregovora Poljska je iznijela konstruktivne prijedloge za moguća poboljšanja sustava EU-a za trgovanje emisijama te je i dalje otvorena za rasprave o tom pitanju.

Drugo, uključivanje kućanstava u ETS trebalo bi nedvojbeno smatrati negativnim. Kućanstva već trpe zbog visoke cijene emisijskih jedinica u okviru sustava EU-a za trgovanje emisijama te će se sada suočiti s većim troškovima grijanja i prijevoza. Novo tržište zasnovat će se na kupovni emisijskih jedinica za goriva koja najviše onečišćuju, a koja rabe najsiromašnija kućanstva. Ona će snositi teret tog sustava, koji produbljuje društvenu podjelu i izravno krši načela pravde i solidarnosti. Uskraćivanje sredstava kućanstvima ne dovodi do postupne energetske tranzicije, već do energetske siromaštva. Novim fondom ne nadoknađuju se negativni učinci promjena na poljsko društvo, a 87 % kućanstava koja se griju na ugljen u EU-u jesu upravo poljska. Zato se ne možemo složiti s novim tržištem emisijskih jedinica koje uključuje kućanstva.

Nadalje, s obzirom na učinak predložene regulative na kombinaciju izvora energije država članica i negativne socijalne posljedice koje iz tog proizlaze, prema mišljenju Poljske, pravna osnova predloženog akta trebao bi biti članak 192. stavak 2. točka (c) UFEU-a.

S obzirom na navedeno, Poljska ne može podržati predstavljeni nacrt jer ne vidimo odgovarajuća rješenja za prethodno navedene probleme.

Poljska ponavlja i svoje negativno stajalište o cijelom paketu „Spremni za 55 %”, kojim se postavljaju nerealni ciljevi i ambicije te znatno utječe na kombinaciju izvora energije u državama članicama. Poljska smatra da se većina paketa zasniva na pogrešnoj pravnoj osnovi, što stvara opasan presedan.

Izjava Slovačke

Slovačka Republika prije svega želi zahvaliti predsjedništvima Vijeća i Komisiji na njihovoj odlučnosti i radu na zakonodavnom paketu „Spremni za 55 %”. Slovačka Republika i dalje je predana povećanju ambicija jer smo zajednički dogovorili smanjenje emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030. i postizanje klimatske neutralnosti do 2050.

Provedba zakonodavnog paketa „Spremni za 55 %” bit će središnja tema u bliskoj budućnosti. Stoga smatramo da je iznimno važno skrenuti pozornost na rokove za prenošenje u nacionalno zakonodavstvo. Njima se ne osigurava dovoljno vremena niti se uzimaju u obzir nacionalna zakonodavna pravila. Konkretno, uvođenjem novog sustava trgovanja emisijama za zgrade, cestovni promet i dodatne sektore znatno se povećava administrativno opterećenje i složenost cijelog sustava trgovanja emisijama. Raspodjela reguliranih subjekata novog sustava trgovanja emisijama u smislu administrativne podjele i njihova broja, koja je u slučaju Slovačke Republike do deset puta veća od broja stacionarnih postrojenja u postojećem sustavu trgovanja emisijama, iziskuje zahtjevnu provedbu. To se uopće ne uzima u obzir u rokovima za prenošenje. Naprotiv, rok za prenošenje neuobičajeno je kratak. Osim toga, revizijom postojećeg sustava trgovanja emisijama mijenja se i sustav za stacionarna postrojenja, zrakoplovstvo i uključuje pomorski promet.

Slovačka Republika želi istaknuti da postoji znatan rizik da neće moći prenijeti Direktivu o ETS-u u zadanom roku. Zbog navedenih razloga željeli bismo zatražiti od Komisije da te činjenice uzme u obzir.

Izjave Komisije

Izjava 1.

Kako bi se dodatno poboljšale cjelovitost i transparentnost europskog tržišta ugljika, Komisija će donijeti izmjene delegiranih akata kojima se uređuju dražbe emisijskih jedinica i funkcioniranje Registra Unije kako bi se poboljšalo regulatorno izvješćivanje i praćenje tržišta emisijskih jedinica i njihovih izvedenica, promicalo sprečavanje i otkrivanje zlouporabe tržišta i pridonijelo održavanju uređenih tržišta emisijskih jedinica i povezanih izvedenica.

Člankom 36. Uredbe Komisije (EU) br. 1031/2010 (Uredba o dražbama) utvrđuje se da dražbovna platforma mora izvješćivati nadležno nacionalno tijelo imenovano u skladu s Direktivom 2014/65/EU (MiFID II) o potpunim i točnim pojedinostima svake transakcije. U predstojećoj reviziji Uredbe o dražbama Komisija će propisati da se podaci o dražbama moraju dostaviti i izravno Europskom nadzornom tijelu za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA). To će poboljšati učinkovito praćenje dražbi emisijskih jedinica i povezanosti sa sekundarnim tržištem.

Člankom 55. stavkom 4. Uredbe Komisije (EU) 2019/1122 (Uredba o Registru) predviđa se da se nakon pokretanja prijenosa emisijskih jedinica u Registru Unije moraju označiti isključivo bilateralne OTC transakcije. Međutim, sudionici na tržištu ne provode sustavno to označivanje. Komisija će izmijeniti zahtjev za označivanje isključivo bilateralnih OTC transakcija kako bi se bolje informirali vlasnici računa i osigurala bolja provedba te odredbe. Usto će provesti tehničke prilagodbe sustava Registra Unije kako bi to označivanje postalo obvezno za izvršenje transakcija.

Kako bi se poboljšala kvaliteta podataka dostupnih regulatorima tržišta za takozvano promptno tržište emisijskih jedinica, Komisija će izmijeniti i Uredbu o Registru kako bi regulatorima tržišta omogućila da zahtijevaju redovit pristup podacima iz Registra Unije. To će regulatorima omogućiti da primaju pravodobne informacije koje se mogu unakrsno provjeriti s dobivenim regulatornim podacima o tržištima izvedenica i da prema potrebi interveniraju kako bi europsko tržište ugljika i dalje pravilno funkcioniralo.

Naposljetku, Komisija želi podsjetiti da se od siječnja 2018. emisijske jedinice klasificiraju kao financijski instrumenti u skladu s Direktivom o tržištu financijskih instrumenata (MiFID II). Prije su samo ugovori o izvedenicama u vezi s emisijskim jedinicama bili obuhvaćeni pravilima financijskog tržišta. U praksi se tom klasifikacijom uvode vrlo specifične obveze za subjekte koji trguju na europskom tržištu ugljika.

U skladu s člankom 58. Direktive 2014/65/EU (MiFID II) svi sudionici na tržištu moraju svakodnevno izvješćivati o broju pozicija koje drže na tržištu ugljika (izvješćivanje o poziciji). Ta izvješća o pozicijama podnose se relevantnim nacionalnim nadležnim tijelima i tjedno ih objavljuje ESMA.

U skladu s člankom 26. Uredbe (EU) br. 600/2014 (MiFIR) sudionici na tržištu moraju izvješćivati nacionalna tijela i o pojedinostima svih svojih financijskih transakcija emisijskim jedinicama i njihovim izvedenicama, uključujući OTC transakcije (obveza izvješćivanja o transakcijama). U skladu s člankom 16. Uredbe (EU) br. 596/2014 (Uredba o zlouporabi tržišta) svi sudionici na tržištu podliježu strogim pravilima o sprečavanju zlouporabe tržišta, među ostalim pravnoj obvezi da obavješćuju relevantna financijska tijela o sumnjivom trgovanju.

Sudionici na tržištu moraju o svojim transakcijama emisijskim jedinicama i njihovim izvedenicama izvješćivati relevantna nacionalna nadležna tijela, koja su odgovorna za nadzor tržišta ugljika. Na europskoj razini njihovo djelovanje koordinira ESMA, kao što je slučaj i za druge financijske instrumente.

Izjava 2.

U skladu s primjenjivim pravilima, u okviru posebnih tema za pomorski promet u pozivima na podnošenje prijedloga iz članka 10.a stavka 8. trebalo bi do 2030. dodijeliti 20 milijuna jedinica u tim područjima.

Izjava 3.

Komisija smatra da članak 3.d stavak 4., članak 10. stavak 3. i članak 30.d stavak 6. Direktive 2003/87/EZ ne obvezuju države članice da izdvajaju sredstva na nacionalnoj razini. Direktivom se utvrđuju izvor prihoda i opće svrhe, a države članice mogu među njima birati za što će upotrijebiti te prihode.

Komisija potvrđuje da države članice nisu obvezne namijeniti prihode od dražbi emisijskih jedinica u okviru ETS-a, ali da mogu upotrebljavati „ekvivalent u financijskoj vrijednosti” tih prihoda.